

DE AMSTERDAMMER, WEEKBLAD VOOR NEDERLAND - ONZE WEERMACHT VAN 1914 TOT 1918, p. 26¹

BESPANNEN ZWARE ARTILLERIE

door K. E. Oudendijk², Kapitein der Artillerie - Lid van de Commissie van Proefneming³

Zeker, ieder preekt voor zijn eigen parochie en mij gaat uit den aard der zaak de zware artillerie zeer ter harte. Ik geloof evenwel voldoende objectief tegenover de verschillende legervraagstukken te staan om het groote belang van nog andere verbeteringen en hervormingen dan die der zware artillerie te kunnen zien.

Niettemin wil ik met allen nadruk verklaren, dat de hervorming, de vernieuwing, de verjonging van het wapen, dat men hier te lande nog "*vesting-artillerie*" noemt, een legerbelang van de eerste orde is. In mijn geest staan als eerste en onvermijdelijke vraagstukken naast elkaar: zware artillerie, vliegwezen, mitrailleurs. Aan deze drie zal nog veel geld en veel werkkracht moeten worden besteed.

Ik zal dus voor mijn parochie, die der moderne zware artillerie, preeken.

O, ongetwijfeld bezitten we al zwaar geschut, en zelfs een groot aantal kanonnen van 10 cM., 12 cM. en 15 cM.; van de laatste zoowel korte als lange. En die kanonnen, vooral de lange stalen van 12 cM. en 15 cM., zijn uitstekend... in hun soort. Ja, maar - de soort deugt niet meer. En dit zullen we eens zonder te uitvoerig te worden, bespreken.

Welke bestemming heeft de zware artillerie?

Wij, Nederlanders, hebben tot voor betrekkelijk korten tijd op deze vraag geantwoord, dat het zware geschut vrijwel uitsluitend diende voor een strijd om duurzaam versterkte stellingen. En aangezien wij ons voorstelden, dat die strijd door ons slechts verdedigend zou worden gevoerd, was onze zware artillerie uitsluitend vestingartillerie, en was het zware geschut reeds in vreedstijd over de verschillende liniën en stellingen verdeeld. Iedere stelling had dus reeds in vreedstijd een vrijwel volledige bewapening aan zwaar geschut.

Een tijd lang bestond zelfs het streven om iedere stelling over de geheele lengte van haar verdedigingslijn, gedeeltelijk reeds voor de mobilisatie, gedeeltelijk onmiddellijk bij mobilisatie van een zoo sterke geschutbewapening te voorzien, dat men op alle punten in staat zou zijn, om krachtigen weerstand tegen den aanval te bieden.

Evenwel, het bewustzijn drong door, dat men op die wijze over de geheele linie of niet sterk genoeg of te sterk zou zijn, al naarmate een bepaald gedeelte der verdedigingslijn wel of niet aan den doorgezette aanval zou bloot staan. Zoo kwam dan - onder meer na de krachtige verdediging van Belfort in 1870 - het beginsel der mobiele strijdwijze op in de tactiek der vestingartillerie; een deel der geschutkracht, ook zware vuurmonden, moest in centrale parken worden gereed gehouden om, naarmate de hoofdaanval zich zou afteekenen, achter de bedreigde gedeelten der verdedigingslijn in stelling worden gebracht ter versterking van de artillerie, die voor het afweren van den eersten klap reeds van den aanvang af gereed stond.

Dit is, naar mijne meening een juist beginsel, *maar de toepassing er van eischt de beschikking over geschut, dat ten minste even snel vervoerbaar en in stelling te brengen is als het geschut van den aanvaller*. Men mag toch niet bloot staan aan het gevaar, dat de artillerie van den aanvaller reeds geruimen tijd in stelling staat en ons beschiet, terwijl wij nog bezig zijn met het uitvoeren van omvangrijke werkzaamheden tot het in stelling brengen van ons geschut. We zullen dit niet vergeten, doch er aanstonds op terugkomen.

Het beginsel van de beweegbaarheid voor de zware artillerie drong verder door.

Men kwam tot de overtuiging, dat het toch niet aanging, al het zware geschut, waarover de artillerie beschikt, bij voorbaat uit handen van het opperbevel te geven om het over de verschillende liniën en stellingen te verdeelen. Toepassing van dit beginsel had voor de landsverdediging eenzelfde gevolg, als we zooeven voor elke stelling afzonderlijk vermeldde: te geringe geschutskracht in de ernstig aangevallen stelling, betrekkelijke overdaad in de niet bedreigde stelling... Of, nog erger, zooals de moderne oorlog ons leert!

Wie staat er ons borg voor, dat onze hoofdmacht, wanneer zij tot een hardnekkige verdediging wordt genoopt, dezen strijd zal kunnen voeren in een onzer duurzame stellingen? En, wat zal ons veldleger verrichten, wanneer het tot een modernen stellingoorlog wordt genoopt - hetzij aanvallend of verdedigend - zonder dat het voorzien is van zware artillerie? Wie ook maar terloops de berichten van de verschillende fronten in deze oorlogsjaren heeft gelezen, zal die vraag niet anders kunnen beantwoorden dan met één woord: *niets*.

Ik gebruikte daar zooeven het woord "aanvallend". Zou ons leger ooit moeten en kunnen *aanvallen*? Ik wil, om niet al te ver een zijweg op te gaan, maar een heel kort antwoord op die vraag geven. Natuurlijk kan een leger, dat een verdedigingsoorlog voert, op het gevechtveld moeten aanvallen. Zoo kan ik mij denken, dat in een strijd voorbij, onze grenzen tusschen twee groote legermachten, waarbij het zoogenaamde "overvleugelen" van de tegenpartij de vurig begeerde overwinning kan brengen, de strijdende legers ons grondgebied niet meer ontzien. Dan zou een *aanval* voor ons leger tegen den flank van de legermacht, die het eerst ons grondgebied schond, noodlottig voor die vijandelijke strijdmacht kunnen zijn.

Na dit ééne voorbeeld keeren we terug tot onze zware artillerie.

Zij moet dus zoowel voor de verdediging als voor den aanval een groote mate van beweegbaarheid bezitten, ten einde:

1e. Bij de verdediging van een linie of stelling *tijdig en snel* daar in batterij te kunnen worden gebracht, waar de gevechtomstandigheden haar tegenwoordigheid eischen;
2e. Zoolang mogelijk ter beschikking van het opperbevel te blijven, opdat zij *tijdig* kan worden gezonden naar die stelling, of kan worden toegevoegd aan dat aanvallend troependeel, waarbij haar groote uitwerking in verband met den oorlogstoestand noodig is; zoodat geen krachten worden verspild door ondoelmatige verdeling van de geschutskracht van het leger.

Om kort te gaan: de zware artillerie moet beweegbaar, gemakkelijk verplaatsbaar zijn. Ze moet zijn georganiseerd in regimenten, afdeelingen (of bataljons) en batterijen of (compagniën), die zoodanig zijn uitgerust, dat zij gemakkelijk in het gevecht kunnen

worden gebracht overal waar zulks noodig is.

Voldoet onze zware artillerie ten volle aan deze eisch?

Neen.

Was men zich in het Nederlandsche leger dan niet bewust van de eischen, waaraan de moderne artillerie moet voldoen?

Zeer zeker *wel*. Om eens iets te noemen: in 1910 is na uitgebreide vergelijkende proeven een keuze gedaan betreffende houwitsers en lange kanonnen voor bespannen artillerie en sedert... nu ja, sedert... was er blijkbaar geen geld om te koopen, toen men nog koopen kon, wat men wilde hebben... en *nu* is er blijkbaar wel geld, maar kan men *niet* alles krijgen zooals men het hebben wil.

Intusschen, de Nederlandsche artillerie heeft de boven aangegeven beginselen, waarop de organisatie en bewapening der moderne artillerie moet berusten, wel erkend. Met de beschikbare middelen wordt in die richting gewerkt en wordt nog meer tot stand gebracht, dan men oppervlakkig zou vermoeden. Onder meer zijn de kanonnen van 15 cM. kort uit alle linïen en stellingen samengetrokken tot verplaatsbare artillerie, de zware geschutsreserve, waarvan het vervoer over onze vele waterwegen volledig is voorbereid en geregeld. Hiermede was reeds vr den oorlog een begin gemaakt.

Dan zijn er, voor zooverre zulks in dezen tijd nog mogelijk is, moderne houwitsers aangeschaft en is naarmate die vuurmonden beschikbaar kwamen, voortgegaan met de oprichting van houwitserafdeelingen, dus van bespannen zware artillerie.

Wij willen dit alles gaarne erkennen, mits men er van overtuigd blijve, dat dit alles nog slechts stukwerk is; mits men nimmer uit het oog verlieze, dat men zware artillerie (dat is onze "Vestingartillerie") een algeheele verjonging moet ondergaan, omdat het andere vestinggeschut, dat thans nog het hoofdbestanddeel van de bewapening dier artillerie vormt, *ongeschikt* is om er bespannen artillerie in den modernen zin des woords mede te bewapenen.

Want: het is zeer moeilijk te vervoeren; het eischt veel tijd en materialen (een zoogenaamde "bedding" van zwaar hout) om in batterij te worden gebracht; het heeft in vergelijking met het moderne geschut een geringe dracht (voorbeeld: ons ouderwetsch kanon van 12 cM. lang heeft een grootste dracht van 7500 M., een modern kanon van 12 cM. lang heeft een grootste dracht van ± 13000 M.) het heeft een veel te geringe vuursnelheid en staat bij een eenigszins overhaaste bediening aan ernstige beschadigingen aan de gasafsluitende deelen bloot⁴.

En - aangezien alle staten om ons heen hun zware artillerie hebben bewapend met modern, gemakkelijk verplaatsbaar, snelvurend verdragend geschut;

En - aangezien het vaststaat, dat zonder een gemakkelijk verplaatsbare en zeer krachtige zware artillerie van de eigen infanterie in den modernen oorlog bovenmenschelijke offers worden geëischt, **moet de vernieuwing onzer vestingartillerie tot bespannen zware artillerie krachtig** en - zoodra de omstandigheden zulks mogelijk maken - *volgens een wel overlegd plan worden voortgezet*.

Noten

¹ Een extra nummer van De Amsterdammer, Weekblad voor Nederland, uit 1918. Een uitgave van Van Holkema & Warendorf te Amsterdam.

² In de collectie van het Nationaal Militair Museum te Soesterberg bevinden zich boeken en een portret van de artillerist K.E. Oudendijk. Zie: <https://www.nmm.nl/zoeken-in-de-collectie/?q=%22K.E.+oudendijk%22>.

³ Zie voor de geschiedenis en het archief van de Commissie van Proefneming van de artillerie: <https://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/NL-HaNA/type/fa/id/2.13.210>.

⁴ Noot van Oudendijk: Ik heb deze punten eenigszins uitvoerig besproken en met afbeeldingen toegelicht in Afl. 2, 1916 van het tijdschrift *Onze Neutraliteit*, welk tijdschrift ik aan ieder, die belang stelt in onze strijdmacht, hartelijk moge aanbevelen.